

1. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. Відом. Верхов. Ради України. 2013. № 24. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення 24.04.2021).

2. Про затвердження Методологічних положень щодо класифікації та аналізу економічної активності населення : Наказ Держслужби статистики України від 19.01.2011 № 12 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012832-11#Text>. (дата звернення 24.04.2021)

3. Горобець А.С., Безробіття як вид соціального ризику. *Серія Право. Випуск 40. Том 1. С. 102-105.*

4. Малець Н., Малець О. Вплив євроінтеграційних процесів на динаміку ринку праці в Україні. Збірник наукових праць. *Геополітика України: історія і сучасність*. Випуск 1 (16), 2016. С. 138-147.

Шевцова П.В.,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Киян В.Я.,

к.ю.н., доцент,

завідувач кафедри

цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що загальнодержавна фінансова нестабільність, постійний дефіцит коштів Пенсійного фонду та збільшення обсягу коштів Державного бюджету на його покриття та низький рівень заробітних плат свідчать про неспроможність пенсійної системи України гарантувати гідний рівень життя населення. В контексті інтеграції України до правового простору Європейського Союзу проголошення демократичних цінностей та засад гуманізму свідчать про необхідність реформування пенсійної системи України. Всебічна та якісна розбудова системи недержавного пенсійного забезпечення наразі постає найважливішим питанням, що розкриває проблеми забезпечення громадян гідним рівнем доходів після досягнення пенсійного віку.

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених особливої уваги потребують ті, чий дослідження спрямовані на характеристику пенсійного забезпечення в Україні, зокрема, недержавного пенсійного забезпечення в контексті права соціального забезпечення України, проблемні аспекти його існування та вплив на національне право України в контексті Євроінтеграції. У цій сфері доцільно виділити Л. Павловську, Н. Мрачковську, А. Городецьку, А.

Говорушко, О. Коваль, В. Базилевича, С. Черкасову, Д. Леонову, А. Федоренка, І. Примака, Б. Вишивану, Л. Баранника, Д. Міщенко, Е. Лібанову, О. Степанову, М. Шульги, Л. Третяк, А. Іващенко та ін.

Незважаючи на значну кількість вчених, внесок яких в розробку питань пенсійного забезпечення є досить вагомим, тематика дослідження потребує подальшого наукового відпрацювання з метою урахування європейського досвіду.

Конституція України у ст. 46 проголошує гарантування громадянам України право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках [2]. Фундаментальним завданням соціального захисту є забезпечення рівня життя громадян не нижче прожиткового мінімуму, встановленого законодавством. Фінансовим підґрунтям для вдалої реалізації права громадян на соціальний захист стають кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування, сформовані з внесків громадян і роботодавців, а також бюджетні кошти та інші джерела соціального забезпечення [2].

Посилаючись на історичний аспект розвитку пенсійної системи, слід зазначити, що через значне скорочення працюючого населення та непропорційне збільшення кількості громадян пенсійного віку, питання пенсійного забезпечення постало важливим для багатьох країн світу ще на початку ХХ століття. Це логічно обумовило створення багаторівневої системи пенсійного забезпечення, що дала можливість громадянам накопичувати грошові кошти на дожиття з різних джерел фінансування, зокрема і через недержавні пенсійні фонди. Зазначена система базувалася на обов'язкових та добровільних внесках до відповідних накопичувальних фондів.

Недержавні пенсійні фонди створюються, ґрунтуючись на рішеннях засновників та діють на підставі статуту, що затверджується засновниками фонду, набуває права на здійснення своєї діяльності з моменту реєстрації в Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та отримання відповідного свідоцтва. Функціонування недержавних пенсійних фондів є одним із сучасних способів підвищення якості життя осіб похилого віку, адже солідарна пенсійна система не спроможна забезпечити гідний рівень життя пенсіонерів, враховуючи економічні та демографічні реалії сьогодення.

Наразі в Україні відбулося становлення недержавних пенсійних фондів як окремого елемента фінансової і пенсійної системи держави, що супроводжувалося зростанням протягом значного проміжку часу кількісних і якісних показників їх діяльності, а також нагромадженням необхідного досвіду роботи у цій сфері. Переваги недержавного пенсійного забезпечення полягають у тому, що вони здатні більш гнучко, в порівнянні з державною пенсійною системою, враховувати зміни потреб страхувальників [3].

Недержавні пенсійні фонди відповідно до законодавства України створюються у вигляді відкритих, корпоративних та професійних пенсійних фондів, тому враховуючи досвід розвинених країн світу, розвиток недержавного

пенсійного забезпечення є невід'ємною складовою успішного розвитку країни в умовах ринкової економіки. Серед загальної кількості недержавних пенсійних фондів вирізняється корпоративний недержавний пенсійний фонд НБУ, фінансовий стан, загальні результати діяльності якого справляють суттєвий вплив на загальний стан системи недержавних пенсійних фондів країни.

Як зауважує О. Бабич, участь у НПФ надає багато переваг, а саме: надає гнучкий і ефективний механізм управління персоналом, не обтяжений податками і соціальними відрахуваннями; створює джерело додаткової недержавної пенсії; підвищує соціальну привабливість підприємства, його імідж і авторитет керівництва; закріплює кращі кадри шляхом створення привабливіших, ніж у конкурентів, матеріальних і соціальних умов для висококваліфікованих фахівців; підвищує мотивацію персоналу, застосовуючи диференційований підхід до рівня пенсійних відрахувань на їх користь, беручи до уваги вік, стаж роботи на підприємстві, інші показники, що характеризують цінність працівника для підприємства; поліпшує мікроклімат у колективі, підвищує лояльність персоналу по відношенню до працедавця [4].

Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні має дуже важливу роль як для громадян так і для фінансової системи держави в цілому. В контексті недержавного пенсійного забезпечення кожен громадянин зможе накопичити грошові кошти на рахунках недержавних пенсійних фондів додатково до державних пенсійних виплат, підвищуючи якість життя громадянам пенсійного віку, уникнення бідності та загального прискорення розвитку фінансового ринку завдяки накопиченню грошових коштів в довгостроковій перспективі. Інвестиційний потенціал накопичувальної пенсійної системи відіграє важливу роль як для розвитку економіки країни загалом, так і для місцевого самоврядування зокрема.

Серед позитивних факторів недержавного пенсійного забезпечення доцільно виділити захищеність пенсії та можливість отримання додаткової пенсії, розмір якої залежить від самого пенсіонера. Як доцільно зазначає М. Абрамчук, усі накопичення є власністю вкладника чи його спадкоємців. Він у будь-який час може отримати інформацію щодо обсягу накопичених коштів або перевести їх у іншу фінансову установу (пенсійний фонд, страхову компанію чи банк). До того ж більша частина активів НПФ вкладається у фінансові інструменти з високим ступенем надійності – банківські депозити, державні цінні папери, дорогоцінні метали тощо. Крім того, недержавні пенсійні фонди відрізняються від державних тим, що доходи від інвестування пенсійних коштів розподіляються між учасниками (за винятком адміністративних витрат на обслуговування) і можуть інвестуватися повторно, що дає змогу отримати додаткові доходи [5].

Слушною є думка Л. Леонова, що зосереджує увагу на тому, що накопичувальна складова пенсійної системи спрямована на формування економічної самостійності та відповідальності громадян за стан особистого матеріального добробуту після виходу на пенсію. Завдяки накопичувальній системі пенсійні фонди у всьому світі стають потужними інвесторами економіки. Спрямування інвестицій у прибуткові проекти, у свою чергу, є ефективним

двигуном економічного зростання, а отже – гарантує створення нових робочих місць, підвищує добробут і розширює коло можливостей у вирішенні гострих соціальних питань [6].

В свою чергу, попри переваги недержавного пенсійного забезпечення, доцільно виділити його недоліки. Погоджуючись із думкою Н. Шуваєвої, слід зазначити, що головними недоліками є:

Відсутність державних гарантій щодо збереження та повернення пенсійних внесків, виплат процентів інвестиційного доходу.

Обмеження можливостей дострокового (до настання пенсійного віку) повернення коштів. Згідно законодавства достроково пенсійні внески можуть бути сплачені лише у випадку важкої хвороби, інвалідності або виїзду на постійне місце проживання за кордон.

Обмежена участь в управлінні активами фонду. Фактичні власники пенсійних активів практично позбавлені права голосу в управлінні власними коштами та не мають дієвих важелів впливу на компанію управління активами фонду, яка зазвичай прямо або опосередковано пов'язана із засновниками НПФ. Великий ризик знецінювання коштів що обумовлено в першу чергу заборонаю встановлення мінімально гарантованих норм прибутку за будь - якими пенсійними схемами.

Серед гальмуючих чинників в контексті розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні слід виділити недовіру населення, низьку обізнаність, недостатній рівень доходів громадян та нестабільну економічну систему, що призводить до інфляції тощо. Недостатній рівень обізнаності громадян у приватному інвестуванні (на відміну від європейських показників) також є обтяжуючою обставиною та потребує комплексного підходу до її розв'язання. Світова практика демонструє, що таким чином зменшуються ризики управління коштами. Наразі існує необхідність створити надійні інструменти для інвестування та запровадження системи автоматичного зарахування до накопичувальної пенсійної системи України. Також потребується удосконалення та переорієнтація системи державного регулювання недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Отже, система недержавного пенсійного забезпечення має вагомую роль як для громадян так і для фінансової системи держави в цілому. Наразі існує прикладна необхідність створити надійні інструменти удосконалення та переорієнтації системи державного регулювання недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Список джерел:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996 р. – № 30.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua/

2. Про недержавне пенсійне забезпечення [Електронний ресурс]: Закон України від 09.07.2003, № 1057-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>.

Бабич О. Накопичувальна система: плюси й мінуси / О. Бабич // Вісник Пенсійного фонду. – 2008. – № 11 (77). – С. 30–31.

3. Абрамчук, М.Ю. Переваги та недоліки недержавного пенсійного забезпечення [Текст] / М.Ю. Абрамчук, Н.В. Шуваєва // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.4. — С. 154-155.

4. Леонов Л. Прогнозування впливу накопичувального пенсійного фонду та недержавних пенсійних фондів на розвиток економіки (питання методології) / Л. Леонов, Н. Ковальова // Ринок цінних паперів. – 2007. – № 7/8. – С. 99–116.

Іванова М.А.,
здобувач вищої освіти
групи ЮД-841
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Киян В.Я.,
к.ю.н., доцент, завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Актуальність теми дослідження полягає, перш за все, у тому, що проблема дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на сьогодні є досить поширеною на території України, адже кількість таких дітей станом на кінець 2020 року переважає за 30 тисяч. Це, безперечно, є досить нагальною проблемою сьогодення, яка вимагає дослідження, аналізу і знаходження алгоритму дій задля припинення поширення такого явища, хоча очевидним є те, що в найближчий час ця проблема нікуди не зникне. Саме тому є доцільним розглянути це питання в межах того яким чином в Україні регулюється дане питання, а також проаналізувати досвід зарубіжних держав.

Дане питання досліджували ряд науковців, серед яких можна виокремити таких як: В. Візир, Г. Войтенкова, М. Кашуба, В. Кузьмін, О. Новікова, О. Панькова, О. Сидорчук, И. Сирота, С. Чернета тощо.

Розпочинаючи висвітлення та всебічний аналіз даного питання необхідно зазначити, що соціальний захист такої категорії громадян як діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування забезпечується, здійснюється, охороняється, передусім, державою. Держава у виді державних органів та їх посадових осіб, має обов'язок забезпечувати та здійснювати піклування до дітей,